

de Sportwereld

NUMMER 23

APRIL 2001



- ONDER DE LOEP: TENNIS
WIELRENNEN
- COLUMN: ASSERTIEVE ANTICIPATIE

NIEWSBRIEF

Wat een geweldige prestatie van het Nederlands Davis Cup team dat ze voor het eerst in de sportgeschiedenis de halve finales hebben bereikt! Felicitaties langs deze weg. De Sportwereld verklaart en belicht daarom een deel van de Nederlandse tennis-geschiedenis in dit nummer. Naast tennis behoort wielrennen tot het thema. Uw hoofdredacteur is in gesprek gegaan met ex-wereldkampioen Henk Faanhof, die zijn levensbelevissen uit de doeken deed. En redactielid Remco Plas deed verslag van zijn bezoek aan de Notre Dame des Cyclistes.

Een nadere kennismaking met uw hoofdredacteur is overigens te vinden in de rubriek 'vijf vragen aan'.

Verder wil ik u nog wijzen op het stichtingnieuws, ofwel nieuws van de stichting De Sportwereld op pagina 13.

Zoals u ziet is De Sportwereld opnieuw veranderd. Zowel in formaat als met een nieuwe rubriek. Daarin zal NRC-handelsblad columnist Jurryt van der Vooren zo nu en dan zijn licht laten schijnen; dit keer over assertieve anticipatie. Eén van onze lezers heeft een aanvulling op het werk van Jurryt, te vinden op pagina 5. Ook Heinze Bakker, in november nog dagvoorzitter van het symposium dat door De Sportwereld werd georganiseerd, zal zijn kijk op de wereld voor u op papier zetten.

Andere veranderingen laten we u tijdig weten, maar uw opmerkingen, ideeën of artikelen voor De Sportwereld kunt u altijd mailen naar: desportwereld@hotmail.com.

Op de middenpagina vindt u nog steeds de boekenrecensies.

Bezoekt u ook eens onze website:

[HTTP://MEMBERS.XOOM.COM/SPORTWERELD!](http://MEMBERS.XOOM.COM/SPORTWERELD!)

Nog steeds een goed sportjaar gewenst!

Uw hoofdredacteur,
Eva Hogenbirk

Niets uit 'de Sportwereld' mag worden gereproduceerd, op welke wijze dan ook, zonder schriftelijke toestemming van de hoofdredactie, mail voor aanvragen naar desportwereld@hotmail.com

Advertentie

EENVOUD IN VEELVOUD
EEN KOPIE
VOOR 3½ SPIE

* Bij abonnement voor 5000 kopieën. Alle prijzen zijn excl. btw.

De beste kopie van Amsterdam
voordeliger per stuk, per dozijn,
per duizend en per gehele oplage.

OOK VOOR
ANDERE
KLEINOPROEVEN

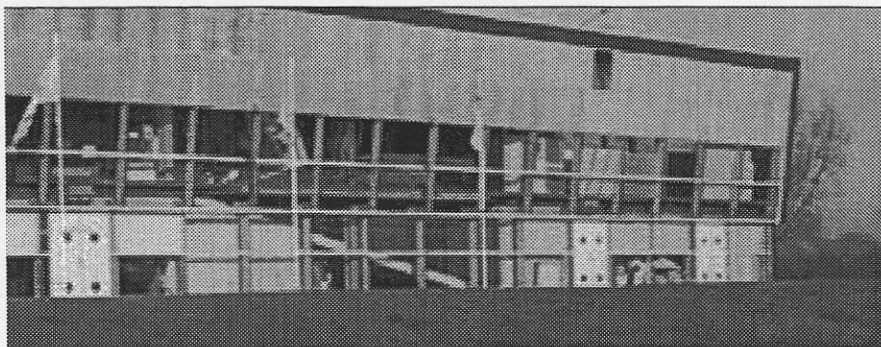
GRAND PRIX
copyrette

Weteringschans 84a, 1017 XR Amsterdam
Amsteldijk 47, 1074 HW Amsterdam
Parnassusweg 212 en 218, 1076 AV Amsterdam
van Baerlestraat 87, 1071 AT Amsterdam

VOORDEEL IN VEELVOUD

Nieuwsbrief Sportmuseum

In februari is het eerste nummer van de nieuwsbrief van het Nederlands Sportmuseum Olympion uitgekomen. Dit blad, dat zo'n drie tot vier keer per jaar zal verschijnen, wordt uitgegeven door de Stichting Vrienden van het Nederlands Sportmuseum Olympion. De redactie wordt gevoerd door Heinze Bakker, Martin Broekhuis en Theo Stevens. Deze uitgave symboliseert het nieuwe leven dat het Nederlands Sportmuseum Olympion het afgelopen jaar is ingeblazen. Zo is het museum nadrukkelijk gaan samenwerken met sportkoepel NOC*NSF en met sportdatabedrijf Infostrada. Binnenkort zal het museum ook op internet te bewonderen zijn, onder de naam: www.olympion.nl Geïnteresseerden kunnen voor (minimaal) f 35,- lid worden van de Vrienden van het Nederlands Sportmuseum Olympion, waardoor zij automatisch de nieuwsbrief zullen ontvangen. Meer informatie: Stichting Vrienden van het Nederlands Sportmuseum, Museumweg 10, 8242 PD Lelystad, tel. 0320-261010



Nieuw voetbalmuseum

In het stadion van voetbalclub Preston North End, in het noordwesten van Engeland, is onlangs een nieuw voetbalmuseum geopend. Het is geen torevue dat voor een lokatie in Noord-West Engeland is gekozen: dit gebied kan namelijk als de bakermat van de professionele voetbalsport worden beschouwd.

Roemrijke clubs als Blackburn Rovers, Burnley, Bolton Wanderers en Preston North End zelf komen uit Lancashire, zoals deze regio heet. Dat juist in dit gebied de voetbalsport tot volle bloei kwam, heeft volgens directeur Kevin Moore te maken met een besluit van de bazen in de katoenindustrie om de vrije zaterdagmiddag in te voeren. „Terwijl de rest van Engeland aan het einde van de negentiende eeuw nog zes volle dagen werkte, hadden de mensen in Lancashire al de mogelijkheid om naar het voetballen te gaan. Ook nu nog is het aantal mensen dat een voetbalwedstrijd bezoekt, in dit deel van Engeland relatief het hoogst." Doelstelling van het museum is om het voetbal in zijn sociaal-maatschappelijke context te plaatsen. Het museum beschikt in totaal over 20.000 voorwerpen en talloze foto's en boeken (bron: De Volkskrant).

CESH-congres 2001

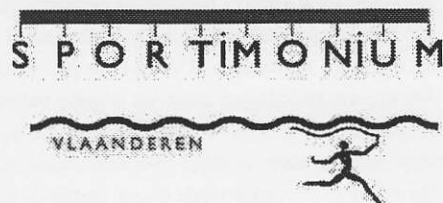
Het Europees Comité voor Sportgeschiedenis (CESH) organiseert van 26-30 september haar zesde congres in het Duitse Göttingen. Hoofdt thema is:

'Transitions in Sport History: Continuity and Change'. Meer informatie: www.sport.uni-goettingen.de of via e-mail bij Arnd Krüger: akruege1@gwdg.de

ISHPES-congres 2002

Werd in de vorige nieuwsbrief reeds melding gemaakt van het ISHPES

(International Society for the History of Physical Education and Sport) – congres over 'Sport en natuur in de geschiedenis' dat van 26-31 augustus in Montpellier gehouden wordt, nu is ook de plaats van handeling van het ISHPES-congres in 2002 bekend. Namelijk: Kanazawa te Japan. Van 9-12 juli 2002 zal hier gesproken worden over internationale, nationale, regionale en lokale aspecten van de sporthistorische identiteit. Voor meer informatie kunt u de homepage van dit congres bezoeken: www.ed.kanazwa-u.ac.jp/~ishpes/



Sportimonium online

Het Belgische sportmuseum 'Sportimonium' dat met een gelijknamige nieuwsbrief uitkomt, is nu ook online te bewonderen, en wel onder de naam: www.sportimonium.be. Alle informatie over wat Sportimonium is en wil zijn, is hier te vinden. Zo is er een 'preview' van de collectie van het museum te zien en kunnen ook de artikelen uit de nieuwsbrief via de site bekeken worden.

De geschiedenis van de balsporten in Europa en hun onderlinge verwantschap is uitvoerig beschreven in het meesterwerk van Roger Morgan 'Tennis, The Development of the European Ball Game'. Dit boek, gecombineerd met het boek van prof. H. Gillmeister 'Tennis, a Cultural History' verschaft een aantal antwoorden op de vraag die Nico van Horn zich stelde over de onduidelijkheid in het verschil en de oorsprong tussen tennis en kaatsen in zijn bespreking van het boek 'Het Vermaak van de Elite in de Vroegmoderne Tijd', waarvoor Cees de Bondt een hoofdstuk schreef (maart 2000 - De Sportwereld).

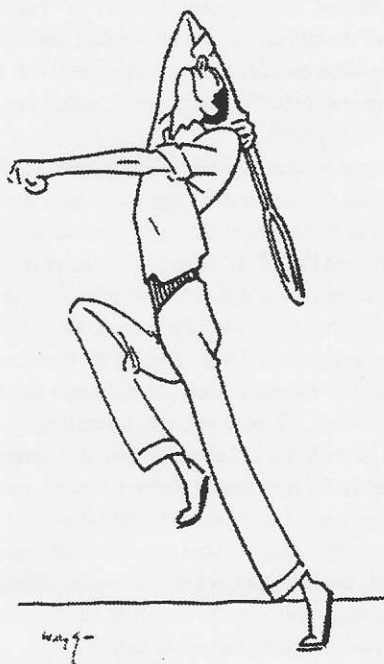
Veel van de eventuele misverstanden en vraagpunten zijn terug te voeren op verschillen in het taalgebruik, zodat de etymologie daarvoor oplossing kan bieden. Maar allereerst is het definiëren van de diverse sporten van groot belang. Cees de Bondt stelt terecht, dat het verschil tussen tennis en kaatsen in principe te herleiden valt tot de aanwezigheid van een net en een raket: je kunt van de vroegste vormen van tennis spreken, zodra er sprake is van een net, dat de twee speelhelften scheidt. In de Italiaanse renaissance werd dan ook gesproken van de sport pallacorda, wat letterlijk koordbal betekent. Het koord is te beschouwen als de geboorte van het net: vervolgens werden er lappen aangehangen, daarna touwen en tenslotte levert de netvorm het beste bewijs, dat de bal niet illegaal op de andere helft is belandt. Een erg belangrijk winstpunt, zeker als je denkt aan de grote ruzies, die kunnen ontstaan als er om een kwartje per punt gespeeld wordt. In Nederland is het gegeven dat er altijd om geld werd getennist, terug te vinden in het woord 'wedstrijd', een strijd om een wedde.

Dat kwartje per punt heb ik niet zomaar gemeld: de meest waarschijnlijke verklaring voor het ontstaan van de tennistelling voert terug op het gegeven, dat een Franse munteenheid in de veertiende eeuw bestond uit 60 centen. Wie het eerste punt won, kwam derhalve op 15 te staan, enzovoort. Dat de stand 40 vroeger wel degelijk quarante-cinq was, kan men lezen in het gedicht dat de Prins van Orleans schreef tijdens zijn gevangenschap.

De telwijze bij tennis en het hedendaagse Friese kaatsen heeft nog steeds grote verwantschap. Het is mij overigens niet duidelijk waarom de Friezen per twee punten tellen; in het boek van Kalma 'Kaatsen in Friesland' kon ik het antwoord niet vinden en als niet-kaatser is mij deze onkunde hopelijk vergeven. In 1873 vindt majoor Wingfield in Engeland het lawntennis uit; hij liet kisten fabriceren met alle toebehoren om een baan te kunnen opzetten en te spelen, zoals een badminton-camping set, en vroeg patent daarop aan. Het spel wordt een groot succes met name door de sociale mogelijkheden die het spel biedt aan jongens en meisjes om ongedwongen samen te zijn. Nadat het belangrijkste spelregelbepalende orgaan van de Engelse cricketwereld, de M.C.C. heeft ingegrepen door de merkwaardige Wingfieldregels te vervangen door regels afkomstig uit het

klassieke tennis, kan het zich gaan ontwikkelen tot wedstrijd-sport. Deze regels betreffen onder meer het formaat van de baan, de telling en de hoogte van het net. Het eerste grote toernooi is Wimbledon in 1877.

In welk jaar lawntennis voor het eerst in Nederland gespeeld werd, is op dit moment nog niet vastgesteld. Vermoedelijk zullen Den Haag of Rotterdam om de eer kunnen strijden. Rotterdam kende de eerste tennisclub, Anglo-Dutch uit 1882. De KNLTB heeft een andere club, Ready Gorinchem, als eerste club erkend, maar vermoedelijk is dat een historische onjuistheid die nog gecorrigeerd moet worden; de Haagse tennis-historicus Rob Peperkamp heeft zelfs teksten aangetroffen die er op duiden dat Anglo-Dutch al in 1881 actief was. Maar Den Haag maakt ook nog een kans vanwege de diplomatieke banden en de veronderstelling, dat wellicht een van de diplomaten een houten tenniskist in zijn bagage had.



Etymologie tennis

Gerbrand Bakker

Er is mij iets opgevallen bij het schrijven van deze etymologische stukjes over sporten. Heel veel lijkt uit Engeland te komen, het sportland bij uitstek. Zie bijvoorbeeld het stuk over golf in de vorige aflevering van De Sportwereld. Een van de absolute hoogtepunten in een Engels sportjaar is natuurlijk Wimbledon, het aardbeien-met-room-grastennistoernooi. Voor mij, als echte Wimbledon-fan - Flushing Meadows, de Australian Open en Roland Garros doen me werkelijk helemaal niets - is tennis een op en top Engelse sport. Het was dan ook een Engelse majoor (ook zoiets: het zijn altijd (Engelse) militairen die het doen), Walter Wingfield, die de regels opstelde van wat hij lawntennis noemde. Tennis op een gazon dus, in tegenstelling tot tennisachtige spelen die binnenshuis gespeeld werden. Het eerste toernooi in Wimbledon vond in 1877 plaats. Het is daarmee het oudste grote tennistoernooi, en daar dankt het dan ook zijn enorme status aan. Tot zover is alles zeer Engels. Maar dan nu de Franse invloed. Men is het er algemeen over eens dat de oorsprong van het spel in het Franse jeu de paume ligt, het 'spel met de handpalmen', vergelijkbaar met ons kaatsen. Waar men het ook tamelijk algemeen over eens is, is de etymologie van het woord tennis. Het zou een verbastering zijn van tenez, een vervoeging van het Franse werkwoord tenir, 'vasthouden'. Tenez! of Tiens! betekent 'hier!' of 'pak aan!' Uitgesproken door de serveerder, die de bal met een rotvaart naar de ontvanger slaat met het racket. Het racket, ook Frans, via het Oud-Franse rachtette 'de vlakke hand, palm' van het Arabische raaha 'handpalm'. Tennis heeft een heel vreemde puntentelling: love, 15, 30, 40 en daarna heeft een van de twee spelers een game gewonnen. Love, 'nul', wordt door de meeste etymologen gezien als een verengelsing van het Franse l'oeuf 'ei'. Een ei is (min of meer) rond en een rondje is een nul, niks dus. De verklaring van de 15, 30 en 40 ligt een stuk moeilijker. Wellicht was de 40 ooit 45. Dan was er sprake van kwartieren. Ooit - nog bij de Franse oerversie van het tennis - zou er een soort klok gebruikt zijn om de puntentelling bij te houden. Elk punt was een kwartslag op de klok en bij 60 was de game binnen. Zolang er geen aannemelijker verklaring is, vind ik dit persoonlijk wel een mooie, maar Theo Bollerman heeft op pagina 4 een andere verklaring. Als er sprake is van een gelijke stand aan het einde van een game, 40 - 40 dus, wordt er gesproken van deuce. Deuce komt van het Franse deux: er moeten dan namelijk twee punten gescoord worden om de game binnen te halen. Concluderend: tennis is een zeer Franse sport. Maar om het niet al te erg te maken voor de chauvinistische Britten tot slot dan de tiebreak. To tie is 'vastbinden' of 'een knoop leggen'. Het zelfstandig naamwoord tie 'knoop' is ook 'gelijke stand' gaan betekenen. Van het Oud-Engelse tigan 'trekken'. In die gelijke stand zie ik bonkige Engelsen voor me, in groepen, trekkend aan een modderig touw, met verbeten koppen, en geen van beide groepen slaagt erin om de andere groep omver te trekken. Een tiebreaker (mét -er) is een Engelse manier om een gelijke stand op te heffen en een wedstrijd te beslissen.

Lezersbrief

Ruud Stokvis

Jim Thorpe

Historisch besef juichen wij allen toe. Maar dat houdt ook in dat we de hele of halve onwaarheden die over het verleden circuleren niet telkens herhalen maar trachten uit te bannen. Dat doet Jurryt van de Vooren niet in zijn stukje in NRC-Handelsblad van 2 februari 2001. Daarin vertelt hij over de Amerikaanse atleet Jim Thorpe die in 1912 de vijf- en tienkamp bij de Olympische Spelen won en een jaar later zijn medailles weer moest inleveren, omdat hij in 1909 als honkballer geld in ontvangst genomen had. Volgens Van de Vooren leidde dit ertoe dat Thorpe de omgekeerde weg van krantenjongen tot miljonair afliep en in 1953 berooid, ziek en met een alcoholprobleem gestorven was. Waar hieraan, is de Olympische kwestie en de omstandigheden waaronder hij stierf. Onwaar is het verband hiertussen dat Van de Vooren suggereert. Na zijn atletieksuccessen had Thorpe nog een succesvolle periode in het professionele American Football. Dat is te zien als men de Hall of Fame van het American Football in Canton bezoekt. Bij de entree ziet men al een prachtig standbeeld van Thorpe als football-speler. Hij was in 1920 zelfs de eerste voorzitter van de American Professional Football Association, een voorloper van de hedendaagse NFL, de oudste van de twee leagues waarin het professionele American Football verdeeld is. Voor 1912 was hij al een held van het college-football, dat eigenlijk ook niet in overeenstemming met het amateurisme geregeld was, omdat de atleten van het college waarvoor Thorpe speelde gratis voedsel en onderdak kregen. Het punt is dat het leven van Thorpe, gedurende het hoogtij van de amateur-ideologie binnen het Olympisme, gebruikt is als leermiddel om te laten zien wat er gebeurde met mensen die van het rechte pad van het amateurisme afweken. Voor Thorpe was de erkenning die hij kreeg in 1912 een enorme ervaring. In Canton kan men hem nog via een telefoon horen vertellen wat de handdruk van de Zweedse koning voor hem betekende. Maar zijn minder prettig verlopende leven na de jaren twintig had er vooral mee te maken dat hij een halfbloed Indiaan was zonder een goede schoolopleiding in een weinig tolerante samenleving. Toen zijn atletische capaciteiten niet meer toereikend waren is hij langzamerhand aan lager wal geraakt. Hij is zelfs in de jaren dertig nog een tijd lid geweest van de zeer gewelddadige bewakingsdienst van de Fordfabrieken. Maar dit soort minder succesvolle loopbanen zijn ook nog later veel voorgekomen, zelfs bij rasechte Nederlanders, denk bijvoorbeeld aan Olympisch judokampioen Wim Ruska.

Literatuur:

Nicholas Lemann: *Jim Thorpe. The Natural*. In: Michael MacCambridge (ed.). 1999. ESPN SportsCentury. Hyperion, New York

De Sportwereld toetst in ieder nummer het historisch besef van een sportbond. Tevens wordt aandacht besteed aan de huidige situatie van de bond. In dit deel van de reeks: Tennis.

Plaats: telefonerend met Amersfoort

Datum: 23 maart 2001

Gesprekspartner: Françoise Smeekes

Functie: medewerkster communicatie bij de Koninklijke Nederlandsche Lawn Tennis Bond

Tennis werd al in de Middeleeuwen in Nederland gespeeld, met andere regels dan nu. De sport, zoals die nu wordt beoefend, werd in Engeland geïntroduceerd in 1874 door majoor Wingfield. Een jaar daarna kwamen er uniforme spelregels. De KNLTB houdt 1882 aan als het jaar waarin in Nederland tennisclubs ontstonden.

Wanneer ontstond de KNLTB?

Die is van 5 juni 1899. De Bond is in Amsterdam in het Poolsch Koffiehuis opgericht op initiatief van een achttal verenigingen. Toen konden er ook eindelijk officiële nationale kampioenschappen van Nederland worden gehouden. Die eerste kampioenschappen vonden plaats in Rotterdam. Daarvoor waren er regelmatig wedstrijden om een wisselbeker gehouden, in 1894 eerst voor de heren en vanaf 1896 ook voor de dames. De eerste internationale wedstrijden werden in 1892 in Scheveningen gespeeld.

Hoeveel leden telt uw Bond?

Er zijn 1801 erkende verenigingen, met ongeveer 725.000 leden. Tennis is daarmee de tweede sport in Nederland, na voetbal. Een paar jaar geleden waren het er wat meer, maar het aantal is nu stabiel. Er zijn daarnaast heel veel mensen die buiten clubverband tennissen. We schatten dat in Nederland 1,3 miljoen mensen regelmatig op de tennisbanen zijn te vinden. Wij proberen onze verenigingen te stimuleren en faciliteiten aan te bieden op tal van gebieden.

Bedreigingen?

De individualisering van de maatschappij. Minder mensen voelen er voor om in clubverband te spelen. Ook bij sommige verenigingen wordt het wat moeilijker om een geschikt kader, bestuurders of vrijwilligers aan te trekken.

Doet uw Tennis Bond aan geschiedschrijving?

In 1999 kwam *KNLTB 100 jaar, love en service*. Dit boek is geschreven door een redactie en is te krijgen op ons Bonds bureau voor f 49,95. Het behandelt vooral de laatste 25 jaar, omdat er bij het 50- en 75-jarig jubileum ook al boeken zijn uitgekomen. Er staat in dit boek wel een overzicht van bijvoorbeeld honderd jaar tennismode en verder is er veel geschreven over de vercommercialisering van de tennissport.

Waar bevinden zich uw archieven?

Die liggen allemaal hier in Amersfoort. Het oude archief is tijdens de oorlog verloren gegaan bij het bombardement op het Bezuidenhout in Den Haag. De KNLTB heeft nu vier verzamelingen: de eerste is de collectie video. Dan is er een grote collectie foto's, en die zijn we nu aan het ordenen. Vervolgens hebben we veel boeken, die goed toegankelijk zijn. We zijn bezig een aantal zeldzame of kostbare boeken op microfilm te zetten. In die collectie van gedrukte werken bevinden zich alle jaargangen van het blad *Tennis* en de voorgangers daarvan. Het grootste deel van het archief vormt de papieren massa. We hebben een Bondsarchief (het vergaderingenarchief) en daarnaast zijn per vereniging alle contacten en correspondentie met die vereniging opgeborgen. Makkelijk terug te vinden dus. We werken aan een goede toegankelijkheid en openbaarheid.



KNLTB

Op 10 juni 1999 verscheen, onder het kopje 'Tennis op het Binnenhof' en van de hand van Reinildis van Ditzhuyzen, een bijdrage in NRC Handelsblad. Aanleiding van het artikel was de plaatsing van een gedenksteen door de Haagse 'Oranje Tennis Club' (OTC), die daarmee luister wilde bijzetten aan haar eeuweest (zie ook de boekbespreking). De tekst op de steen luidt 'Op deze plek bevond zich tussen circa 1500 en 1650 's lands eerste tennisbaan, "de Caetsbaan van de Prinsen van Oranje"'. Aangeboden door de Oranje Tennis Club, 12 juni 1999'.

De oudste tennisbaan van ons land bevond zich, aldus de schrijfster, op het Binnenhof achter de Ridderzaal. Volgens tennishistoricus Cees de Bondt, die zij citeerde, is deze baan tot stand gekomen op initiatief van Filips de Schone, hertog van Bourgondië en tevens heer der Nederlanden. Na het vermoeiende vergaderen wilde hij wel eens een balletje slaan om de zinnen te verzetten. Andere illustere gebruikers waren de latere stadhouders prins Willem van Oranje, Maurits en Frederik Hendrik. Dat aan deze vroege episode uit onze sportgeschiedenis nieuw leven is ingeblazen danken wij, aldus tenslotte Van Ditzhuyzen, aan Theo Bollerman, oprichter van het Nederlands Tennis Historisch Genootschap. Die op pagina 8 een verhaal schreef over tennis legende Joop de Mos.

Nieuwsgierig geworden naar zoveel historie, had ik al eerder het plan opgevat om een eerbetoon te brengen, maar nu was het dan zover. Ik toog met een bos tulpen naar Den Haag. Eenmaal op het Binnenhof aangekomen had ik echter enige onvoorziene obstakels te overwinnen. Eerst werd mij de weg versperd door een demonstratieve optocht van ontevreden NS personeel, dat niet bereid bleek rond een kerk te rijden. Maar daardoor liet ik mij niet uit het veld slaan en tegen de stroom in ging ik op zoek naar mijn steen. Toen het niet snel lukte om de heilige plaats te vinden, ging ik op zoek naar een beambte ter plaatse om mij de juiste plek te laten aanwijzen. Ook dat bleek geen sinecure, want het woord gedenkplaat lokte geen enkele reactie uit.

Gelukkig was een dienstdoende conciërge van Algemene Zaken daartoe wel in staat: 'voor die boom', verordonneerde hij, maar hoe ik ook mij ook wendde of keerde, niets wees op de aanwezigheid van een gedenksteen. Bijna wilde ik mijn speurtocht opgeven, toen ik op het plaveisel iets waarnam dat qua kleur afweek van de straatstenen. Inderdaad, dat moest hem wel zijn. Maar waar was de tekst? Een laag zand en vele kleine kiezelsteentjes overdekten de gedenksteen en er zat niets anders op dan met zakdoek en veel spuug het oppervlak schoon te krijgen. De intussen doordemonstrerende NS-ers zullen zich ongetwijfeld afgevraagd hebben wat die zonderling daar toch aan het doen was. Maar ik hield vol en weldra was mijn arbeid beloond en ik meer dan voldaan.

Ook ik had een bijdrage geleverd aan het levendig houden van de tennishistorie door de tekst voor een ieder zichtbaar te maken. Toch blijft het in mij knagen, want als het na anderhalf jaar al zo moeilijk is om dit sporthistorische monument terug te vinden, hoe zal de toestand over een paar jaar zijn? Niettemin: hulde aan het bestuur van de OTC voor het hoog houden van dit stukje Nederlandse sporthistorie en dank aan Theo Bollerman, die zo vriendelijk was de foto af te staan waarop de heer Dick Bouman als prins van Oranje de onthulling van de gedenksteen verrichtte.



Joop de Mos, de ongekende tennislegende

Met gepast respect voor de ouderdom wijst hij op een recente foto en zegt: „Die man train ik nog iedere week. Niet te geloven hoe die is vooruitgegaan. En hij is al 79!” Zo hoort een jonge tennisleraar te spreken als hij trots is op een bejaarde leerling, die ondanks zijn leeftijd steeds verbeterd. Maar Joop de Mos is zelf al 83, en moet hartelijk lachen als hij betrapt wordt op de tijdsprong in zijn gedachten.

Hoe snel vergaat de roem? Wie weet nog dat hij Nederlands eerste bondscoach was, in 1962 door de K.N.L.T.B. benoemd? En dat hij in de naoorlogse jaren bij de professionals tot de Europese top hoorde? In het in 1974 gepubliceerde boek 'ABC voor de tennissport', geschreven door Hans de Bie, wordt hij al niet meer genoemd, maar andere vaderlandse spelers, die hem zeker niet overtroffen, wel. Het vertelt echter veel over Joop de Mos dat de mensen, die door hem getraind of begeleid zijn, hem onvoorwaardelijk in hun harten hebben gesloten en dierbare anekdotes weten te vertellen. Verhalen over nachtelijke slemp-partijen, maar dan wel zonder geslapen te hebben vrolijk beginnen aan een lesdag van tien uur. Verhalen over aantrekkelijke vrouwen, die graag een lesje kwamen halen bij Joop.

Joop de Mos werd geboren op 18 november 1917. Al op jonge leeftijd werd hij gegrepen door het tennisspel. Met ballen rapen bij leden van Leimonias als Van Lennep en minister Kan kon je een paar stuivers verdienen, maar veel belangrijker was dat je tussendoor zelf een racket in handen kon houden en jezelf leren spelen. En talent had hij in overvloed. Dit zou bijvoorbeeld resulteren in 25 kampioenschappen in het enkelspel bij de tennislerearen, op binnen- en buitenbanen. Het hadden er meer kunnen zijn, als hij altijd beschikbaar geweest was.

Als ballenjongen op de METS banen, waar Leimonias tot 1938 speelde, observeerde hij de grote spelers uit die tijd: „Ik probeerde bij het kijken de bewegingen van een Cochet en Borotra innerlijk na te doen.” Graag had hij zijn winnaarsmentaliteit bij de amateurs gedemonstreerd, maar dat was in die tijd onmogelijk. Hij was een ballenjongen, en verdiende derhalve aan de nobele tennissport!

De scheiding tussen amateurs en professionals werd strikt nageleefd. Uitsluitend als beroeps-speler kon hij zijn tenniskwaliteiten demonstreren. Deze mentaliteit, die in Nederland nog tot diep in de zestiger jaren leefde, heeft ongetwijfeld een remmende werking gehad op de ontwikkeling van het vaderlandse tennisspel. Voor de Tweede Wereldoorlog was men in het buitenland bijna net zo streng in het handhaven van de amateurbepalingen als in Nederland. Nederland kon in die tijd dan ook goed meekomen met de wereldtop. Maar in de naoorlogse jaren blijven de Nederlandse bondsbestuurders wat het amateurisme betreft roomser dan de

paus. In het buitenland daarentegen, stelde men zich wat soepeler op, of men wilde doodeenvoudig niet weten, dat goede 'amateurs' jaarlijks tussen de fl. 10.000,- en fl. 40.000,- verdienen al naar gelang hun niveau, aldus Joop de Mos.

Een kop in de Haagsche Courant in 1955 luidt: „Veelvoudig kampioen voorstander van gemengde toernooien.” De 38-jarige De Mos heeft het dan niet over de vermenging van de geslachten, hoewel hij als tennisleraar bij voorkeur de backhand onderrichtte aan de knappere leerlingetjes, maar over die tussen de profs en de amateurs. Pas in 1968 zal het eerste officiële gemengde toernooi georganiseerd worden: Wimbledon.

In 1959 stelt hij in een interview in het Vaderland:

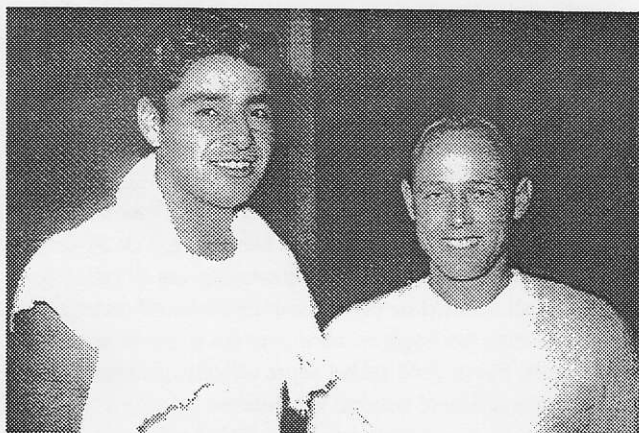
„In Nederland was men veel te star met het denken over professionalisme. De achterstand, die mede daardoor is ontstaan, kan niet zo snel weggewerkt worden. Bovendien besteedt de KNLTB onvoldoende aandacht aan de jeugd. Een training van vijftig minuten per week kan natuurlijk niet veel vruchten afwerpen!”

Op 21-jarige leeftijd slaagde De Mos voor zijn examen als oefenmeester. Het jaar daarop al veroverde hij zijn eerste kampioenschap, in het dubbelspel met zijn vijf jaar oudere broer Dik. De finale in het enkelspel verloor hij: „Ik denk, dat ik toen met gemengde gevoelens speelde. Eigenlijk vond ik het niet terecht als ik won. Hij speelde immers al langer dan ik, en hij was nu eenmaal mijn oudere broer...”

In 1942 werd hij voor het eerst kampioen bij de tennislerearen door Goedraad te verslaan. In 1946 won hij voor de tweede maal, en bleef ongeslagen tot 1956!

In de jaren '56 en '57 nam hij niet deel wegens naslepen van ziektes, maar in 1959 won hij wederom. Zijn belangrijkste tegenstanders in die jaren waren spelers als Hemmes, Parlevliet,





Foto's gemaakt door Lucie Douwes Dekker.

Mulder, Buytelaar, Goedraad, Van der Torre en Houps.

Zijn meest indrukwekkende prestaties leverde hij tegen fameuze buitenlandse professionals. Vanaf 1949 neemt hij deel aan toernooien in het buitenland. Tegen de grand slam winnaar Don Budge verliest hij tijdens de wereldkampioenschappen voor professionals in datzelfde jaar met 6-2, 9-7 na op 7-6, 40-15 twee setpoints onbenut gelaten te hebben.

„De eerste was een drive net buiten de lijnen, en de tweede kwam tegen de netband, maar viel terug. Toch kan ik zeer tevreden terugblikken”, vertelt De Mos. „Je moet ook bedenken, dat ik tien uur per dag les gaf en vers van de lesbaan aan het toernooi begon, terwijl de andere spelers als Budge, Kramer, Gonzales en Riggs niets anders deden dan wedstrijden spelen.” Door zijn spectaculaire spel valt de Hollander op en hij wordt zelfs uitgenodigd met Fred Perry, Nusslein en Najuch voor een serie exhibitions in Schotland.

Bij zo'n wedstrijd in 1951 in Nottingham verslaat hij Fred Perry met 6-3, 6-4. En in een uitwisseling met Franse oefenmeesters wint hij van Yvon Petra, de eerste naoorlogse Wimbledonkampioen. Een van zijn mooiste triomfen is het winnen van het Internationale Toernooi voor Professionals, dat in 1954 in Noordwijk georganiseerd wordt. In de finale verslaat hij de sterke Fransman oefenmeester Jaques Iemetti.

In 1962 wordt hij de eerste bondscoach van Nederland en begeleidt ploegen met spelers als Schneider, Maris, Goris, Van Dalsum, Knol, en later Okker en Hajer. Vijf jaar zal hij deze functie bekleden. „Je mocht in die tijd niets zeggen, als coach tijdens de wedstrijd. Dat was ergerniswekkend!” In dat jaar krijgt Nederland thuis spelend genadeloos klopt van de USSR.

Alleen Evert Schneider weet een set te winnen van Likhachev. Ook in 1963 een dikke nederlaag tegen het geduchte (?) Rhodesia and Nyasaland: 1-4. Pas in 1964, met Okker en Hajer, een eerste succesje: Hongarije met de onverslaanbare Gulyas wordt met 3-2 verslagen. Daarna 0-5 tegen Frankrijk. In 1965 de nederlaag tegen Zuid-Afrika met Diepraam en Drysdale, en in 1966 worden de Ieren verslagen om daarna wederom van Zuid-Afrika op de broek te krijgen. Twee overwinningen in vijf jaren, helaas haalden de successen

van De Mos als bondscoach het bij lange na niet vergeleken met zijn eigen triomfen.

Hoe goed zou De Mos geweest zijn, als de rigide scheiding tussen amateurs en profs niet bestaan had? Hoe hoog moet De Mos geplaatst worden op de ranglijst van naoorlogse Nederlandse spelers? In een driegesprek tussen Joop de Mos, oud-kampioen Evert Schneider, die nu alweer zo'n vijftien jaar geleden begon te trainen onder De Mos, en schrijver dezez wordt de Nederlandse ranglijst aller tijden onder de loep genomen. Wegens gebrek aan vergelijkingsmateriaal wordt de periode beperkt tot de tweede helft van de twintigste eeuw, waardoor Henk Timmer er niet op voor kan komen.

Op de eerste plaats, zo is men het erover eens, dient Tom Okker te staan. Zijn klassering als derde van de wereld is nog ongeëvenaard, en zijn spel was allround. Op de tweede plaats komt Richard Krajicek, mede gezien zijn fameuze Wimbledon titel. Maar wie op de derde plaats? Bij de namen Eltingh en Haarhuis komt hij met een technisch betoog over tempo en opsprong, over topspin en liften van de bal, over vaart en hoeken, en we besluiten dat wat ons betreft Joop de Mos een zeer goede kans maakt om door een panel van echte deskundigen op de derde plaats van deze virtuele ranglijst verkozen te worden.

Nu woont Joop de Mos op de tiende verdieping van een verzorgingsflat in Vlaardingen met rechtstreeks uitzicht op het tennispark van de TV Holy. „Met die oude knarren hier heb ik overigens verder niets te maken. Ik kook mijn eigen eten en als ik gezelligheid wil hebben, dan ga ik naar mijn dochters, die allebei hier vlak in de buurt wonen.” Zijn vrouw is acht jaar geleden overleden en dat was een moeilijke tijd.

Hij verveelt zich geheel niet. Zo is hij nu verbeterd bezig met een legpuzzel van duizend stukjes, die verdraaid lastig is vanwege de vele op elkaar gelijkende kleurnuances.

En natuurlijk volgt hij het tennis op de televisie, waarbij hij zijn waardering uit voor Schneider's commentaar op Eurosport: „Jij lult tenminste niet zoveel.” Het antwoord van Schneider, gevoelig: „O, je waardeert me blijkbaar om wat ik NIET zeg.”

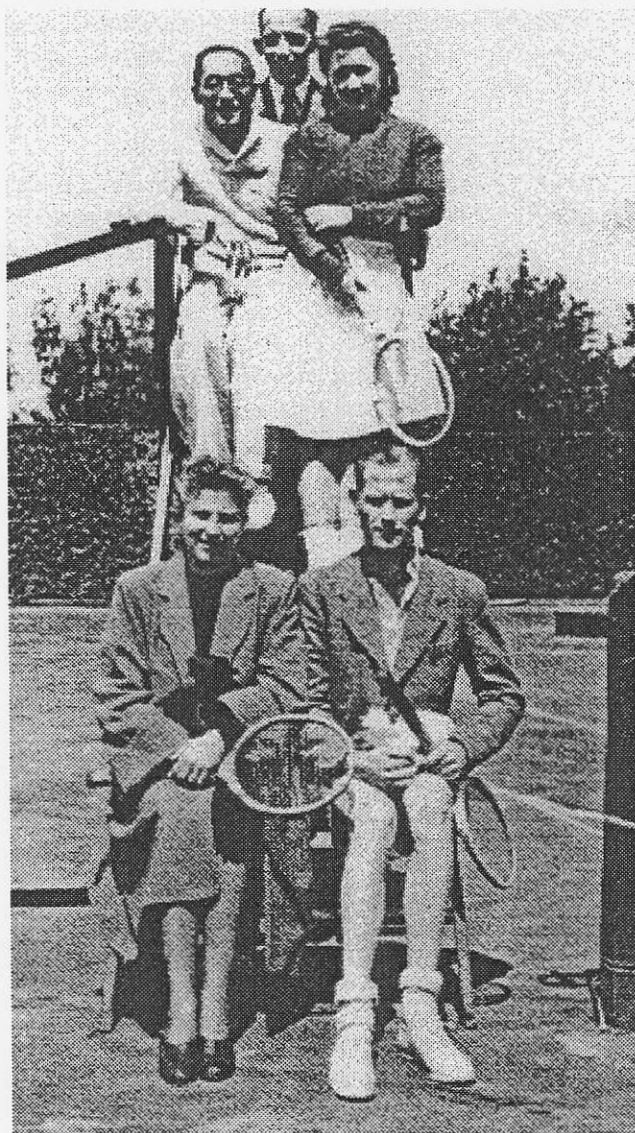
Aan het eind van het gesprek poseert hij op ons verzoek bij zijn prijzenkast, die in zijn woonkamer een centrale plek inneemt. Hij wijst op de bekertjes en zegt: „Die hebben mij allemaal heel veel geld gekost!” Op onze verraste blik legt hij uit: „Een week geen les geven, dat was best een groot bedrag, zeker als je in aanmerking neemt dat ik een van de best betaalde tennisleraren van Nederland was.”

Het is hoogst merkwaardig, dat in die tijd een professional kon strijden om een goedkope beker, terwijl voor menig amateur grote bedragen binnen te slepen vielen! Als een amateur iemand is, die zijn sport uit liefde beoefent, dan is Joop de Mos zijn hele leven een amateur geweest en gebleven, die op zijn 83ste nog een uurtje per week tennist. Derhalve heeft hij wat mij betreft alsnog recht op een achterstallig inkomen van vele honderdduizenden guldens, aan te vragen bij het Internationale Gerechtshof van Tenniszaken.

Theo Bollerman en Fred Nijkerk (red.), OTC voor eeuwig. De Oranje Tennis Club 1899-1999 (Den Haag 1999), 172 pag, fl. 25,- Te bestellen via tel. 070-3465794

De Haagse tennisvereniging O.T.C. is niet de oudste tennisvereniging van Nederland, maar ze behoort wel tot het selecte gezelschap van zo'n twintig clubs die circa een eeuw geleden werden opgericht en nog steeds bestaan. In 1999 vierde O.T.C. haar eeuwfeest. Gelukkig voor de liefhebbers van de sportgeschiedenis werd er niet alleen feestgevierd, maar verscheen er ook een jubileumboek over het verleden van de club. De vereniging begon haar bestaan in 1899 als ... Orange Golf Club. Op instigatie van de gerant van het Oranje Hotel in Scheveningen werden golflinks ingericht. In het oprichtingsbestuur zaten leden van gerenommeerde families, waaronder ook één dame: Baronesse Van Brienen ('freule Daisy') bewoonster van het landgoed Clingendael. De vereniging had in de beginjaren een zeer elitair, chique en mondain karakter. De notulen en andere bestuurstukken van de club waren in het Frans - de omgangstaal van de elite - en dat zou zo blijven tot in de jaren twintig! Adellijke dames en heren en internationaal beroemde politici bezochten de club. Op de Oranje kwam bijvoorbeeld Balfour, ja die van de 'Balfour-declaration', maar ook Von Bethmann-Holweg, de Duitse Rijkskanselier. Het golfen was al gauw voorbij. De (plannen voor) aanleg van een spoorbaan en de bouw van het naburige Station Scheveningen waren daar debet aan. In plaats van de omvangrijke golfterreinen was er wel ruimte voor de veel kleinere tennisbanen. In 1905 was het zover: een cementbaan werd aangelegd. De club werd een tennisvereniging voor leden van de gegoede burgerij. Het deel van de verenigingskroniek dat gaat tot aan de Tweede Wereldoorlog is prettig om te lezen. Auteur Theo Bollerman, vier keer clubkampioen in het heren enkel en tegenwoordig animator van het Nederlands Tennis Historisch Genootschap, vertelt mooie anekdotes. Ook de effecten van de internationale politiek op het clubleven vergeet hij niet. Zo is tijdens de Eerste Wereldoorlog sprake van twee jaar oude, kale ballen. Engeland had namelijk een uitvoerverbod voor tennisballen uitgevaardigd, waar men ook in het neutrale Nederland onder te lijden had. Verder wisselt hij de knusse gebeurtenissen binnen de eigen verenigingen mooi af met verhalen over internationale topspelers op Wimbledon. Op de naoorlogse geschiedenis heeft hij echter minder grip: te veel namen en wedstrijden, te weinig lijn en analyse. Behalve een eeuwskroniek staan er in het boek ook nog vier thematische stukken. Die over de clubkampioenschappen en over 'O.T.C. op de Franse Tour' zijn hooguit boeiend voor ingewijden. Ronduit knullig is het plaatsen van 'de opstand der jongeren' in de jaren vijftig. De bijdrage van 'onze' Cees de Bondt over vijfhonderd jaar tennis maakt veel goed. Daarin lezen we onder meer dat in Den Haag op het Binnenhof tussen 1500-1650 's lands eerste tennisbaan, de caetsbaen van de Prinsen van Oranje lag' (zie ook pagina 7). Interessant is tevens de bijdrage van Mieke Nijkerk-Moussault over O.T.C. tijdens de Duitse bezetting. Ook bij O.T.C. deden bestuurders er alles aan om de sport zoveel mogelijk door te laten gaan. Weliswaar zonder joodse clubleden en met versleten materiaal, maar ook de tennisbal bleef rollen.

Ondanks kritiek en omissies (Waar is de literatuurlijst? Waarom geen grafiek van ledenaantallen?) kan O.T.C. trots zijn op haar eeuwboek. De ontwikkeling van hoogst elitaire vereniging tot sfeerclub met een gemeleerde sociale samenstelling komt duidelijk naar voren. Het is dat ik niet tennis, anders meldde ik me aan als lid.



1948: OCT II kampioen en gepromoveerd naar de Promotie Klasse

Het Eeuwige Keizerrijk tussen de Wallen. 100 Jaar Keizer Otto 1900-2000, Uitg. G&TV Keizer Otto, Naarden 2000, 119 pag., fl. 35,-

Gymnastiekvereniging 'Keizer Otto' heeft haar eeuwfeest aangegrepen om een boek uit te brengen dat niet alleen de interne ontwikkelingen binnen de vereniging behandelt, maar regelmatig de lokale grenzen van Naarden overschrijdt. Dat alleen al geeft dit boek kwaliteit, terwijl het door opmaak, fotomateriaal en een vlot geschreven tekst voor een breed publiek toegankelijk is. We vergeten wel eens dat het sportleven in ons land door ettelijke duizenden amateurverenigingen gedragen wordt en dat die de kweekbodem vormen voor de grote talenten op sportgebied. Bovendien komen jonge kinderen vaak via de plaatselijke gymnastiekvereniging voor het eerst met sport in aanraking en stromen zij later in veel gevallen door naar andere takken van sport. Gymnastiek staat, zo bezien, aan de basis van een bredere sportcarrière later. Een belangrijk kenmerk is verder dat de plaatselijke sociale cohesie er door bevorderd wordt.

De oorsprong van 'Keizer Otto' is interessant genoeg om hier te vermelden. Hij moet gezocht worden in de Naardense afdeling van schietvereniging 'Volksweerbaarheid'. Een organisatie waarvan rond 1900 talrijke afdelingen in den lande bestaan hebben. Naarden telde als garnizoensstad voldoende officieren en onderofficieren die bereid waren als instructeur op te treden. De leden oefenden zich in het schieten, maar deden bij wijze van 'warming up' ook wat lichaams oefeningen. Dit onderdeel sloeg zo aan dat men spoedig op vier avonden per week bijeen kwam. De oprichting van een aparte gymnastiekvereniging was toen een kwestie van tijd. Het gemeentebestuur gaf toestemming om de gymzaal van de openbare lagere school te gebruiken en in september 1900 vond de oprichting plaats. Binnen een half jaar presenteerde de jonge vereniging zich met een uitvoering in het plaatselijke feestgebouw en de bevolking van Naarden, aldus de geschiedschrijver, sloot de vereniging spoedig in het hart.

Natuurlijk waren er problemen: met huisvesting, vertrek van leidende figuren naar elders, onvoldoende financiën en gekrakeel binnen het bestuur. Er deden zich ook hoogtepunten voor, zoals demonstraties en optreden tijdens Koninginnedag. In de zomer organiseerde de club wandeltochten in de omgeving en 's winters schaatswedstrijden 'om erwten, spek en bonen'.

De Eerste Wereldoorlog ging weliswaar aan Nederland voorbij, maar de gevolgen lieten ook 'Keizer Otto' niet onberoerd. Pas in 1924 trad zij weer naar buiten, nu tevens als boksklub, zoals er eerder ook aan schermen was gedaan en aan het eind van de jaren twintig atletiek mogelijk werd.

Na de Tweede Wereldoorlog ontwikkelde 'Keizer Otto' zich tot een echte 'omnisportvereniging'. Behalve gymnastiek was er gelegenheid om te volleyballen, badminton te spelen, basketbal, judo en taekwando. In 1988 werd besloten tot verzelfstandiging van de afdelingen, die toen tezamen bijna 700 leden leden telden. Dat betekende een sterke groei,

want in 1973 was het totale ledental nog slechts 400.

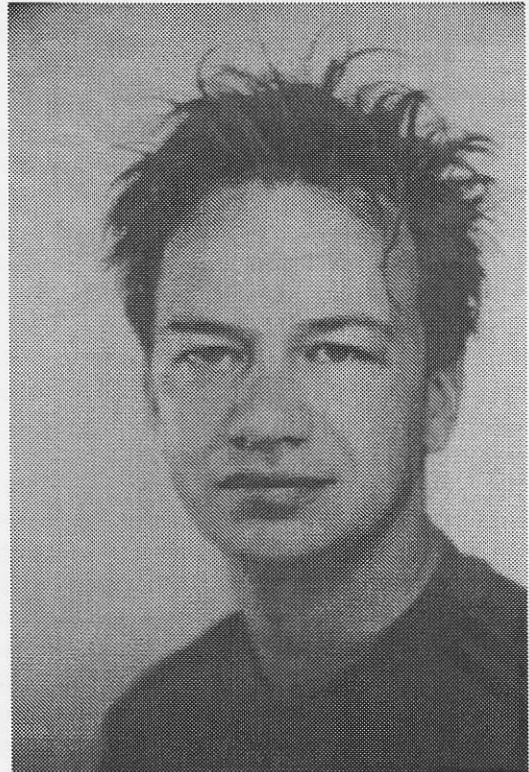
Het boek besteedt ook aandacht aan het verschijnen van vrouwen binnen de vereniging en aan de verzuiling, die ook aan Naarden niet voorbij ging. De eerste vrouwen traden in 1925 toe en aan het eind van dat jaar waren er al 17, naast de 34 mannen en 60 jongeren die lid waren. De vrouwenafdeling zou in de komende jaren een sterk element binnen de vereniging worden.

Waar toe het optreden van de plaatselijke geestelijkheid kon leiden wordt eveneens uit de doeken gedaan. De 'frivole' kleding der vrouwen gaf in de jaren dertig aanstoot en leidde mede tot de oprichting van een protestants-christelijke en rooms-katholieke vereniging. De vader van twee katholieke meisjesleden van 'Keizer Otto', een winkelier, kreeg te horen dat zijn dochters de vereniging moesten verlaten. Deze weigerde echter overstap te gaan, ook niet toen meneer pastoor dreigde de katholieke inwoners tot een boycot op te roepen. Toen ook dat geen effect had werd het de meisjes op hun rooms-katholieke school heel lastig gemaakt. Niet langer tegen deze druk bestand, bedankten zij voor 'Keizer Otto', zonder overigens lid te worden van de katholieke vereniging.

De prestaties op sportgebied krijgen uiteraard de volle aandacht, evenals de ontwikkelingen binnen de vereniging en de sterke groei die zij vooral de laatste jaren doormaakte. Hoewel de samenstelling van de bevolking door het forensisme sterk veranderde staat 'Keizer Otto' ook in deze tijd midden in de Naardense samenleving.

Bij alle lof voor de samenstellers van dit historisch overzicht, moet het mij van het hart dat de oorlogsjaren er wat bekaaid vanaf zijn gekomen. De vereniging bleef intact 'omdat er anders helemaal zo weinig zou overblijven'. Maar een verwijzing naar het lot van de joodse leden en van de mannen die in Duitsland tewerk werden gesteld ontbreekt, terwijl de invloed van de hongerwinter op de lichamelijke conditie van de leden eveneens onvermeld blijft. Voor het overige: een zeer geslaagde publicatie waarvan er wat mij betreft meer mogen verschijnen.

Het leven bestaat uit simpele logica, paradoxen en vragen. Zo is nooit antwoord gegeven op deze hersenbreker: wat deed Nelson Mandela vlak voordat hij na decennia eenzame opsluiting zijn cel verliet? Het meest voor de hand liggende antwoord moet zijn dat hij zich insmeerde met zonnebrand, want anders zou hij met de eerste zonnestraal meteen vervellen. Of De Paradox Van De Overlijdensberichten: sinds mensenheugenis heeft De Telegraaf dagelijks de meeste berichten over recent gestorven personen, maar is desondanks nog steeds de grootste krant. Hoe kan dat? Kennis van simpele logica verlengt het mensenleven aanzienlijk, maar wie maakt daar gebruik van? Als zich een ambulance in uw directe omgeving bevindt, kunt u zich meteen roekeloos gedragen in het verkeer. Als het mis gaat is hulp nabij. En stel dat u staat te wachten voor een rood licht op een kruispunt als net een militaire colonne het kruispunt oversteekt met voor en achter politieagenten met gillende sirenes. Dan moet u niet ontzag tonen voor het machtsvertoon, maar het stopteken negeren en oversteken. De begeleidende agenten stoppen echt niet om u aan te houden, maar zien zich gedwongen prioriteiten te stellen. Een verkeersovertreder staat heel wat lager op hun lijstje dan het bewaken van vrachtwagens vol explosieven, behalve als u die colonne kruist. Die laatste twee voorbeelden kunnen we voorzien van het etiket 'assertieve anticipatie'. Zij die minder rekkelijk zijn wat betreft keiharde naleving van wetten en regels gebruiken liever het woord 'agressief', maar dat is kinderachtig en voorspelbaar. Niemand lijdt pijn en er worden geen fundamenten weggehaald onder de grondwet. Integendeel, alles loopt nét iets gesmeerder en makkelijker. Ging iedereen maar zo denken, want dan zag de wereld er heel wat overzichtelijker uit. Vooral in de sportwereld, waar voorspelbare reacties aan de orde van de dag zijn. De meeste antwoorden van een topsporter op gestelde vragen zijn minstens zo voorspelbaar als een Nederlandse komedieserie: als een grap wordt ingezet, weet de geofende kijker al hoe de serie vijf weken later afloopt. Al weer heel wat jaren geleden stond de Nederlandse wielwereld in brand toen er opeens twee ploegen werden geformeerd in plaats van één. Dag in, dag uit maakten de Nederlandse coureurs elkaar het leven onmogelijk via een ziekelijke concurrentiestrijd, waar uiteindelijk alle andere wielrenners beter van werden. De tactiek was simpel: speel die Hollanders tegen elkaar uit en een andere nationaliteit eindigt als eerste. En nu doet de Nederlandse schaatswereld PRECIES hetzelfde. Ziekelijke prestatiedwang op de verkeerde momenten, menonterende discussies over coaches en sporters, lachwekkende taferelen en uiteindelijk een zwembad vol Nederlandse tranen. De buitenlanders weten nu precies wat ze moeten doen: assertieve anticipatie. Wat dus iets anders is dan agressiviteit, want regels worden pas overtreden als de scheidsrechter dat opmerkt. En is er iets op tegen om die Nederlandse domheid als springplank voor onverwacht succes te gebruiken? Dacht het niet, want ik ben namelijk ook zo iemand die gek wordt met een ambulance in de buurt.



Project sportarchieven van start

Sportarchieven te over, maar in een zorgwekkende staat en moeilijk toegankelijk.

Uit het door stichting de Sportwereld geïnitieerde inventarisatie-onderzoek sportarchieven in Nederland (Amsterdam, juli 2000) blijkt dat de situatie van sportarchieven in Nederland zorgen baart. Er worden nog te weinig archieven van sportinstellingen veilig bewaard. Bovendien zijn ze nauwelijks te raadplegen voor het grote publiek. Verder voeren sportorganisaties en archiefdiensten niet of nauwelijks beleid om archiefmateriaal uit de sport te bewaren. Conclusie: het sportief cultureel erfgoed van Nederland loopt gevaar. Reden genoeg voor Stichting de Sportwereld om opnieuw aandacht voor dit onderwerp te vragen.

Uit het inventarisatie-onderzoek blijkt dat het hoog tijd is om sport- en archiefwereld met elkaar in aanraking te brengen. Op korte termijn moeten sport- en archieforganisaties instrumenten krijgen om het dreigende verlies van waardevol materiaal tegen te gaan. Stichting de Sportwereld is daarom van start gegaan met het Project Sportarchieven. Doelstellingen van het project zijn: het versterken van de bewustwording van de waarde van sportarchieven bij sport- en archieforganisaties, het versterken van de onderlinge contacten tussen sport- en archieforganisaties en het bieden van concrete richtlijnen en adviezen. De financiering van het Project Sportarchieven is mogelijk dankzij subsidies van het ministerie van VWS en NOC*NSF/SNS (de toto- en lottogelden).

Het project bestaat uit vier onderdelen: brochure, handleiding, cd-rom en studiedag.

Er komt een toegankelijke brochure voor sportorganisaties. In deze brochure worden sportorganisaties geprikkeld om zich te verdiepen in hun historisch materiaal en vinden ze tips voor archiefbeheer.

Er wordt een handleiding ontwikkeld die archiefbeheerders binnen sportorganisaties richtlijnen biedt voor het beheer van het eigen archief.

De archiefkoepelorganisatie DIVA ontwikkelt verder een cd-rom voor verenigingen en particulieren die op een grondige en gestructureerde manier hun archiefbeheer willen aanpakken. Stichting de Sportwereld adviseert over sportspecifieke aspecten en draagt bij aan de realisatie van dit innovatieve product. Aan deze drie onderdelen wordt inmiddels hard gewerkt. Meer nieuws hierover in komende nummers van de Sportwereld. Nu aandacht voor het vierde onderdeel: de studiedag sportarchieven

Studiedag sportarchieven

Op woensdag 6 juni aanstaande organiseren Stichting de Sportwereld, de Sectie Particuliere Archieven (SPArc) van de Koninklijke Vereniging van Archivarissen (KVAN) en het Netwerk voor Categoriele Archiefbeherende instellingen in Nederland (CANNet) een studiedag over sportarchieven. De dag wordt op een zeer toepasselijke locatie gehouden: Vak Zuid in het Olympisch Stadion in Amsterdam. De studiedag is bedoeld voor (sport)archivarissen, (sport)bestuurders en beleidsmedewerkers, onderzoekers en geïnteresseerden in de geschiedenis en de achtergronden van de sport.

Datum: woensdag 6 juni 2001

Lokatie: Olympisch Stadion Amsterdam, Vak Zuid

Programma:

13.00-14.00 Lunch
14.00-14.05 Opening door dagvoorzitter Hans Pars
14.05-14.20 De toestand van de sportarchieven in Nederland door Wilfred van Buuren
14.20-14.35 De structuur van de Nederlandse sportwereld door Nico van Horn
14.35-14.55 Sportarchieven in de praktijk, de archivaris door Jeroen van Oss
14.55-15.30 Pauze
15.30-15.50 Het KNVB-archief door Agathe Fris
15.50-16.10 Sportarchieven in de praktijk, de gebruiker door Jurryt van de Vooren
16.10-16.40 Afsluitend forum onder leiding van de dagvoorzitter
16.40-17.30 Borrel met hapjes

Kosten: de toegang tot de studiedag is gratis. Deelnemers die de lunch willen gebruiken, betalen twintig gulden.

Aanmelding: voor 24 mei. Dit kan telefonisch (020-6928903) of per e-mail (suhorno@hotmail.com).

Bij aanmelding graag personalia deelnemer(s) en wel óf geen lunch vermelden.

Notre Dame des Cyclistes

Remco Plas

De wielersport is traditioneel het diepst geworteld in Rooms-Katholieke landen. Bij de start van het Belgisch wielerseizoen zegent een pastoor bij de start van de Omloop Het Volk het peloton. In Frankrijk aan de voet van de Pyreneeën is men nog een stap verder gegaan. In La Bastide d'Armagnac op twintig minuten van Mont de Marsan is in 1959 op initiatief van kapelaan Joseph Massie en met goedkeuring van paus Johannes de 23ste een kapel geweid aan de wielersport: Notre Dame des Cyclistes. Dit in navolging van la Madonna del Ghisello in Italië.

Na lezing van een artikel in een dagblad over deze kapel zocht ik naar een mogelijkheid deze te bezoeken. De kapel bleek niet vlakbij een grote plaats of in de nabijheid van een groot toeristencentrum te liggen. Een complicerende factor voor een niet autorijder. Het idee om er op de fiets, toch de meest toepasselijke manier, heen te gaan, kwam toen niet bij mij op. Een vakantie met vrienden naar de kust van Les Landes bracht een bezoek aan deze kapel aanmerkelijk dichterbij. Een lichte bewolkte dag bleek ideaal voor autotochtje door Les Landes. Daar de kapel nog steeds niet op route lag heb ik de waarheid enig geweld aan moeten doen om deze toch te kunnen bezoeken. Het was iets in werkelijkheid iets verder dan het "we zijn er bijna" dat ik mijn reisgenoten voorspiegelde. Bij aankomst bleek het even na vijven te zijn en was de kapel gesloten. Een domper.

Gelukkig bleek het beheerdersechtpaar nog aanwezig en enthousiast geworden door het feit dat er bezoekers speciaal uit Nederland gekomen waren om de kapel te zien heropenen zij deze met plezier. Helaas was de pastoor zelf met vakantie.

De kapel bestaat op de begane grond uit twee ruimtes. De entreeruimte hangt vol met truien van wielrenners van alle verschillende niveaus. Het meeste aandacht trekken vanzelfsprekend de truien van de grote kampioenen van weleer. Wielrennen is een sport waarvan het verleden nog enorm leeft. In de schijnbaar niet aflatende stroom publicaties over vooral de Tour de France worden de heldendaden uit het verleden keer op keer smeugig opgediend. De ontmythologisering van Benjo Maso in Het zweet der goden ten spijt.

Ik liep daar dan ook rond met rode koontjes. Zoveel shirtjes van al die kampioenen waarvan je zoveel verhalen hebt gehoord en waar het op dat moment niet toe doet of ze waar zijn of niet. De helden worden bijna tastbaar. Een kleine greep.

Na het behalen van de wereldtitel in 1959 legde de sprinter André Darrigade als eerste renner van naam zijn regenboogtrui op het altaar. Hij zou veel navolgers krijgen: een regenboogtrui van de op de Mont Ventoux gestorven Tom Simpson (WK 1965), een gele trui van drievoudig tourwinnaar Louison Bobet



(1953, 1954, 1955, WK 1954) een roze trui van Kannibaal Eddy Merckx (Tour 1969, 1970, 1971, 1972, 1974, WK 1967, 1971, 1974) en truien van Le Blaireau Bernard Hinault (Tour 1978, 1979, 1981, 1982, 1985 WK 1980), de eeuwige tweede Raymond Poulidor (Milaan-San Remo 1961), Monsieur Chrono Jacques Anquetil (Tour 1957, 1961, 1962, 1963, 1964) en Roger Lapebie (Tour 1937).

tijdperk de ronde doen zijn net zo ongeloofwaardig als de middeleeuwse hagiografieën. Zo zou Philippe Thys met een onderweg opgelopen sleutelbeenbreuk Bordeaux-Parijs hebben uitgereden.

Uit mijn gesprek met de beheerder bleek dat men van plan was op het terrein bij de kapel een wielersportbaan aan te leggen en een heel museum. Het bezoek dateert alweer van een aantal jaren



De renner met de meeste affiniteit met deze kapel was waarschijnlijk Louis Ocaña (Tour 1973) van hem hangen hier niet alleen drie truien maar hij trouwde hier in 1967 en werd hier in 1994 begraven.

Natuurlijk ontbreken de vaantjes en petjes, racefietsen, bekertjes en ander paraferalia niet. De tweede ruimte is de eigenlijke kapel. Deze doet gewoon dienst voor Heilige Missen. Hier hangen de nieuwe aanwinsten. Op het moment van mijn bezoek hingen er twee gele truien, waarvan een 'verse' van Greg Lemond, en twee regenboogtruien (een was van Hinault). Over de voorste kerkbanken hingen truien van recent overleden amateurs. Er worden voor hen kaarsjes gebrand.

Het kwam op mij als niet-katholiek aanvankelijk vreemd over dat sporthelden in een kerk vereerd kunnen worden maar bij nader inzien is dat niet zo. Juist in een Katholieke kerk kunnen naast de reguliere heiligen de 'heiligen' van de wielersport geëerd worden. Zeker de verhalen die over renners van voor het televisie

geleden en of er van de plannen die toen verteld werden iets terecht is gekomen, weet ik niet.

Een hoogtepunt in het bestaan van de kapel is ongetwijfeld de start van negende etappe van de Tour de France van 1989. Het dorpje van zo'n 1000 inwoners werd overspoeld door de Tourkaravaan met z'n meer dan drieduizend volgers. De bisschop van Dax leidde een mis met speciaal aan wielersport gewijde gebeden. „Bescherm en zegen onze weg, bewaar ons voor opgave en twijfel.”

Ook bleek dat de wielersport niet de enige sport is waar een kapel aangeweid werd. Ik herinner me het gesprek niet in detail maar in ieder geval bestaat er ook een Notre Dame de Rugby. Wie weet... Met de aanschaf van enkele ansichtkaarten en een donatie in de collectebus werd het bezoek afgesloten.

De zoen

Hendrikus Jacobus Faanhof (roepnaam Henk) werd in 1922 geboren in Amsterdam. Dezelfde stad waar in 1895 zijn vader Johannes Faanhof en in 1897 zijn moeder Johanna Antionetta Hendrix ter wereld kwamen. Henk Faanhof groeide op in een eenvoudig gezin; zijn moeder was huisvrouw en zijn vader eerst diamantslijper, maar daarna bouwvakker. Zijn oudere broer, met wie hij samen op een kamer sliep, overleed in 1945 aan een hersentumor. Het was deze broer die een rol speelde bij een van de grootste sportsuccessen van Henk Faanhof. Aan de vooravond van het wereldkampioenschap voor amateurs in 1949 te Kopenhagen verscheen zijn overleden broer aan hem in een droom en gaf de 27-jarige wielrenner daarin een zoen¹. Een dag later was de Amsterdammer wereldkampioen. Het was een van de weinige wedstrijden waarin hij niet achtervolgd werd door pech.

De pech

Want daar was de val in een ravijn in de Tour de France in 1954, terwijl hij juist toen zijn stempel drukte op 'La Grande Boucle' en zelfs Angers-Bordeaux (350 km) won. Vervolgens de valpartij op een wildrooster in de Ronde van Nederland een jaar later, waardoor hij zijn sportcarrière abrupt moest afbreken². Of herinnert u (misschien) zich de voor de Amsterdammer zo ongelukkig verlopen Toureditie van 1951. Na de geslaagde eerste dag (elfde plaats) verliep het verder desastreus: een gebroken zadelpen, enkele lekke banden en een zware val noodzaakten hem op te geven in de tiende rit. Wat dacht u van de lekke band in de voorlaatste ronde van het wereldkampioenschap in 1952, waardoor de medevluchter automatisch werd bekroond. Maar de grootste pech heeft Faanhof getroffen tijdens uitgerend 'het mooiste wat je kunt overkomen': de Olympische Spelen in 1948 te Londen. Tijdens de eerste ronde van de ploegenachtervolging op de wielbaan kreeg een van de vier een platte band en moest Faanhof met twee ploegmaten verder. Na één ronde. „En we zetten nota bene de snelste tijd neer van alle acht deelnemende landen!" Uruguay versloeg het team echter met 20 cm. In die tijd bestond er geen herkansing, of plaatsing via de snelste tijd. Nederland was al na een duel uitgeschakeld. Daarom niet getreurd, de grootste kans op een medaille moest nog komen: de wegwedstrijd. Faanhof was flink vooruit met een kopgroep van zes, waarin hij absoluut de sterkste sprintersbenen had. Zijn vrouw was al op het podium gevraagd want de laatste ronde was ingegaan. Dat kon niet misgaan, jubelde al wat neerlans bloed in den aderen had! Maar niets was minder waar. Bij het ingaan van die laatste ronde slonk de droom op een medaille met de steeds meer leeglopende band. Eén minuut probeerde Faanhof wanhopig om de band te wisselen, maar gaf toen gededillusioniseerd op. „Me kapotsprinten om zesde te worden? Ik was er gekomen om te winnen. Tegen pech doe je niets." Ook al klinkt het 53 jaar na dato redelijk luchtig uit de mond van Faanhof, hij geeft grif toe dat het lekrijden het dieptepunt is in

zijn sportcarrière. Met regelmaat denkt hij eraan terug. Was hij nou wel of niet olympische kampioen geworden? Die twijfel is het ergste voor Faanhof. Want tegen verliezen, dat kon de Amsterdammer wel. „Volgende keer beter", zei hij dan altijd tegen zichzelf, maar die volgende keer is er nooit gekomen. Omdat de Olympische Spelen in 1940 en 1944 vanwege de Tweede Wereldoorlog niet doorgingen (Faanhof was wel geselecteerd) en hij in 1952 vanwege zijn profstatus niet meer werd uitgezonden, was een mogelijkheid tot sportieve revanche op een Olympische medaille uitgesloten. Al bood de regenboogtrui bij de amateurs, een jaar later behaald, wel enige troost. Zijn ouders, die regelmatig een wedstrijd van hun fietsende en veel winnende zoon bijwoonden, mochten dit gelukkig nog meemaken.

Het relativeren

Toch vroeg Faanhof zich nooit af waarom het in 1949 wel lukte en in 1948 niet. En dat relativerende, dat leerde hij vroeg genoeg. Net zeventien jaar was de amateur wielrenner toen de oorlog uitbrak. Hij werd in juni 1942 te werk gesteld in een metaalfabriek vlakbij Leipzig. In november 1942 mocht hij terug naar Nederland omdat zijn moeder ziek werd en hij dook onder. Geen jaar later werd de wielrenner bij een vlucht poging naar Engeland opgepakt en 'verdiende' daarmee een rode driehoek op de borst (voor politieke gevangenen). Faanhof belandde vervolgens in het concentratiekamp van Vught, daarna in het concentratiekamp van Amersfoort en werd begin 1944 te werk gesteld in Friedrichshafen in Duitsland. Daar begon hij met schilderen en roken. Dat laatste is redelijk opmerkelijk, zeker voor een topsporter. Maar het was noodzakelijk om te overleven: de zenuwen moesten wat gekalmeerd worden. De bombardementen waren hevig in Friedrichshafen vanwege de vele (oorlogsmateriaal makende) fabrieken. „Als de bommen neerdaalden op Friedrichshafen had ik twee mogelijkheden: links of rechts langs het Bodenmeer rennen."

Zijn bedrijf

Naast het schilderen, nam de wielrenner nog iets positiefs mee uit Duitsland. Hij had er geleerd om aluminium te lassen. In Amsterdam en omstreken was hij de enige die dat kon en dus begon hij een aluminium -en staalconstructiebedrijf. Maar door de schaarste werden aluminium -en staalplaten alleen geleverd aan bedrijven die voor de oorlog ook al een vergunning hadden. Pech dus alweer, maar Faanhof liet het er niet bij zitten. „Ik wist dat Fokker veel staalplaten afkeurde als er ook maar het kleinste bobbeltje of scheurtje in zat - vanwege het gevaar op metaalmoeheid - en kocht die dan op. Maar ik kon ook veel bij joodse ijzerhandels terecht." En omdat hij eigen baas was, kon hij zelf bepalen wanneer hij trainde.

Waar hij kon trainen was echter een probleem geworden. „Er waren hele mooie houten wielbanen in Duivendrecht, Badhoevedorp, Asser-Delft, maar tot in de verste omstreken waren die tijdens de hongerwinter in kachels verdwenen. Zonde, toch kon ik het de mensen niet kwalijk nemen." Dus legde Faanhof zich maar toe op de weg. Per dag 75 km hardrijden na het werk (wanneer hij niet tot 's avonds laat moest doorwerken), en in de winter op zaterdag en zondag 150 tot 200 km per dag. Trainers waren er toen niet, en de enige methode die de Amsterdammer kende was intervaltraining. „Tot aan de lantaren hard fietsen, daarna rustig aan en dan tot aan het bord weer voluit."

De combinatie topsport en het hebben van een eigen bedrijf was niet de gemakkelijkste in de tijd van Faanhof. De beste motivatie: winnen. Doordat de Amsterdammer het zo goed deed in het wielrennen legde hem dat geen windeieren voor zijn bedrijf. Zijn naamsbekendheid leverde de wielrenner veel klanten op. Maar ook twee andere voordelen nam hij tot in lengte van dagen mee: de vele sportvrienden en uitnodigingen voor gala's en etentjes. En daar worden natuurlijk de goede herinneringen weer opgehaald.

De herinneringen

Hoe hij op 14-jarige leeftijd een racefiets van zijn ouders kreeg nadat hij door een radioverslag over de Zesdaagse van Amsterdam van Han Hollander helemaal enthousiast over wielrennen was geworden. Of het verhaal van 1948. De boot naar Engeland, op weg naar de Spelen, maakte 90% van de Nederlandse Olympische ploeg zeeziek terwijl 'de zee zo glad als een biljartlaken was'. De belevenissen van de Tour de France. Dan stroomde je bloed net een tikje harder door de aderen, en daarvoor had Faanhof een flinke financiële adering over (zijn loon slonk van 650 naar 150 gulden per jaar). Maar het allermooiste moment in zijn sportcarrière was de laatste rit van de Tour de France in 1952. Faanhof was met een kopgroep van zes vooruit en kwam als eerste de wielbaan Parc de Princes oprijden. De snijdende spanning werd overweldigend afgelost door een 'muur van geluid'. Het kippevel stond tot tussen de tenen.

De foto's van de wedstrijden zijn ondertussen vergeeld, maar herinneringen zullen Faanhof de rest van zijn leven levendig blijven. Bijna elke dag staat de oud-wielrenner even stil bij het tragische moment van die leeggelopen band in de laatste ronde op de Olympische Spelen in London in 1948. Gevolgd door een kort moment van staren, een kleine zucht en het ophalen van de schouders. „Tegen pech doe je niets."



Faanhof ziet af in de Tour de France van 1952. Toen nog met een band om de schouders en fietspompen.

1 Dit is een goed bewaard 'geheim' gebleven tot de dag van het interview.

2 Hierdoor is Faanhof slechts de laatste vijf jaar van zijn carrière prof geweest.

Johan

Een beetje zichzelf serieus nemende kiosk heeft het voetbalmaandblad Johan te koop voor een kleine tien gulden. In tegenstelling tot het Amerikaanse *Sports Illustrated* (zie vorige nummer) heeft dit Nederlandse product niet alleen maar mooie foto's uit vervlogen tijden, maar ook artikelen die het hart van een sportliefhebber met historische inslag sneller doen kloppen. Artikelen die van kwaliteit zijn en lezen als een spannend jongensboek.

Zoals het verhaal van Ton Blanker, de eigenwijze Ajaxiedie als tweede Johan Cruyff werd gezien maar in de cel belandde. Of het stuk over de tragiek van Willi 'Ente' Lippens, die "internationaal in niemandsland" werd als zoon van een Nederlandse vader en Duitse moeder. Ook het verhaal over de geschiedenis van de KNVB-beker is niet om vrolijk van te worden, maar wel erg interessant: "Zelden of nooit verliep het bekerseizoen zonder manipulaties of bevoordeling van bepaalde clubs door de bond", aldus de schrijver. Wat speler is de reportage over het einde van de Panini-plaatjes in Nederland.

De rest van het bijna tweehonderd pagina's tellende voetbalblad is besteed aan artikelen over recente gebeurtenissen en uiteraard reclame. Dat Johan moet bijdragen aan de meningvorming van de voetbalminnende lezer blijkt uit de volgende rij columnisten: Auke Kok, Viggo Waas, Paul Foortse, Fons Groenendijk, Frank van den Wall Bake, Aad de Mos, Nanne Tepper en Wilfried de Jong.

De verhalen in Johan hebben een aparte inslag, denk aan 'de laptop in de dug-out: als de coach het niet meer weet brengt de computer uitkomst'. Of het stuk over weekend warriors, de scheidsrechter op het veld die weerstand moet bieden tegen de uitwassen van een steeds asiocaler wordende maatschappij. Lees waarom Kluivert beticht wordt van *rauxa*, onstuimigheid (de reden van de geliefdheid van onze Nederlandse voetbalheld). En er schijnt een verband te zijn tussen het Nederlandse landschap en haar voetballers. Bovendien is er ook een bijdrage van onze nieuwe columnist Jurryt van de Vooren te vinden.

Johan besteed op een goede en interessante manier aandacht aan de Nederlandse voetbalgeschiedenis, aan interessante persoonlijkheden en tendensen in de sport. Hierbij worden heikele kwesties niet gemeden gezien de uitspraak van Lippens dat hij Nederland wereldkampioen had kunnen maken in 1974, het stuk over racisme en fascisme in Italië en de exploitatie van sportieve wonderkinderen. Een aanwinst in je boekenkast als er naast historische besef nog belangstelling bestaat voor actuele en recente voetbalontwikkelingen.



Vijf vragen aan één van onze leden....

Naam: Eva Hogenbirk

Woonplaats: Hoorn, Noord-Holland

*Opleiding: universitaire opleiding sociologie en journalistiek,
post-doctorale Lerarenopleiding Maatschappijleer*

*Beroep: docent maatschappijleer, sportjournalist en hoofd-
redacteur van De Sportwereld*

1. Wat was uw eerste contact met sportgeschiedenis?

Dat was de vreselijk goede televisieserie Sportpaleis de Jong van de VARA. Toen ze ermee ophielden, ben ik eens op hun site gaan kijken. Dat zag er leuk uit en bevatte onder meer een link naar een nieuwsbrief over de Nederlandse sportgeschiedenis. „Waarom niet?“, dacht ik. Na een paar maanden leesplezier stond er een oproep voor studenten om interviews met oud-olympiërs te gaan doen, verpakt in een stage bij NOC*NSF. Op die manier kwam ik bij mijn begeleider Theo Stevens terecht, die tevens een van de redacteurs is van De Sportwereld. Hij raadde mij niet zo heel lang geleden aan om lid te worden van de stichting en vroeg me om het hoofdredacteurschap van nieuwsbrief De Sportwereld op me te nemen.

2. Wat is uw eigen bijdrage aan het sporthistorisch onderzoek?

Ik ben nu nog steeds bezig met de stage voor NOC*NSF. Dat verloopt goed. Het afnemen van interviews bij de oud-olympische deelnemers vind ik echt geweldig. Je komt bij ze thuis, wat een bijzondere eer is, en mag ze honderduit vragen naar hun leven van toen. Zo dicht bij een vaak al wat oudere bron is toch het echte werk. Het gesprek met de 95-jarige oud-zwemster Marie Smit-Vierdag staat wat dat betreft nog in mijn geheugen gegrift. Maar ook het interview met de wereldwijd oudst nog levende ex-olympiër Alida van den Bos (1928 Amsterdam, goud met gymnastiek ploeg) zal ik niet snel vergeten. Het eerste interview (met Henk Faanhof) komt in dit nummer van De Sportwereld terug. Verder schrijf ik mee aan een boek over de West-Friese sportgeschiedenis, dat waarschijnlijk eind 2002 verschijnt.

3. Wat zijn de beste sporthistorische boeken die u gelezen hebt?

Ik ben nog niet zo heel oud en mijn interesse in specifiek historische sportboeken is jong, dus mijn gelezen lijst is vrij kort. Maar zes van de betere boeken zijn toch: In het spoor van de sport (Wilfred van Buuren en Peter-Jan Mol), the Fifa Museum Collection, Vrouwen-beweging (J. Steendijk Kuypers), Het Surinaamse Legioen (Humberto Tan), 50 jaar volleybal in Nederland (Chris Mast) en Baseball (G.C. Ward and Ken Burns).

4. Wat vindt u belangrijke te besturen thema's op sporthistorisch gebied?

Vanuit mijn sociologische achtergrond ben ik altijd geïnteresseerd geweest in verschillen tussen mannen en vrouwen. Zoals sporthistorie een beetje een ondergeschoven kindje is bij de sport, zo zijn vrouwen weer ondergeschoven bij de sportgeschiedenis. Dus dat blijft een belangrijk thema. Verder zou ik erg veel verschillende thema's kunnen verzinnen, belangrijkste is echter dat er meer ruimte voor onderzoek komt.

5. Hoe ziet u de toekomst voor sportgeschiedenis?

Ik denk dat die steeds beter wordt. Er komt wat meer interesse van verschillende kanten, wat er hopelijk ook toe zal leiden dat de wetenschappelijke en politieke bijdragen groter worden. Maar wellicht is er - met de groei van De Sportwereld - ook wel een rol voor ons weggelegd.

REDACTIONEEL

De Sportwereld, nieuwsbrief van stichting de Sportwereld, geeft informatie over activiteiten van de Stichting. Daarnaast bevat denieuwsbrief artikelen, interviews, boekbesprekingen en ander nieuws over de geschiedenis en achtergronden van de sport. Stichting de Sportwereld stelt zich ten doel: het bevorderen en uitvoeren van onderzoek naar de geschiedenis en achtergronden van de sport. Zij tracht dit doel te bereiken door het organiseren van bijeenkomsten (lezingen, studiedagen en werkgroepen), door het vervaardigen van publicaties (nieuwsbrieven en boeken) en door het leggen van contacten tussen beoefenaren van en geïnteresseerden in de geschiedenis en achtergronden van de sport.

HET BESTUUR VAN STICHTING DE SPORTWERELD

bestaat uit:

Pieter Breuker,
Nico van Horn,
Peter Los,
Peter-Jan Mol (secretaris),
Jan van de Putten (penningmeester)
Theo Stevens,
Ruud Stokvis,
Sjoerd van Tiel (voorzitter).

Projectcoördinatoren:

Wilfred van Buuren,
Rogier Swagerman.

Advertentie

Wim de Heer Sportbeleidsontwikkeling 1945-2000

Drie jaar geleden nam Wim de Heer afscheid als directeur van NOC*NSF. Dit betekende het einde van een decennialang durende loopbaan in dienst van de Nederlandse sport. De kennis en ervaringen die hij gedurende al deze jaren opdeed, heeft hij nu opgetekend in dit boek. Het is een uiterst heldere en waarheidsgetrouwe afspiegeling van de ontwikkeling van het naoorlogse Nederlandse sportbeleid.

ISBN 90-6076-484-6, prijs f 47,50



Uitgeverij
DE VRIESEBORCH



Postbus 5229 - 2000 CE Haarlem - 023-5325620

COLOFON

De Sportwereld is een uitgave van Stichting de Sportwereld. Redactie: Gerbrand Bakker, Wilfred van Buuren, Eva Hogenbirk (hoofdred.), Nico van Horn, Bibejan Lansink, Annemieke Los (lay out), Peter-Jan Mol, Hans Pars, Michiel Rehwinkel (eindred.) en Susan Smit. Aan deze uitgave werkten mee: Ab Bloemendaal, Annemie Ploeger, Dolf Pouw en Theo Stevens. Redactieadres: Stichting de Sportwereld, Postbus 11781 1001 GT Amsterdam. Telefoon: 020-6928903. Email: desportwereld@hotmail.com. Abonnementen: de Sportwereld verschijnt zes keer per jaar. De Nieuwsbrief is alleen beschikbaar voor abonnees en medewerkers van Stichting de Sportwereld. Contributie per jaar: abonnees en medewerkers f 30,- studenten f 25,- instellingen f 40,-. U kunt abonnee of medewerker worden door uw contributie over te maken via bank of giro: ABN-AMRO rekening 62.01.45.323 t.n.v. Stichting de Sportwereld, Amsterdam. Overname uit deze uitgave is toegestaan met toestemming van de redactie.

**SURF NAAR DE WEBSITE VAN STICHTING DE SPORTWERELD:
[HTTP://MEMBERS.XOOM.COM/SPORTWERELD](http://members.xoom.com/sportwereld)**